

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ RESMÎ GAZETE

Sayı : 111

EK IV

29 Mayıs, 2024

Sayı : 61

Bölüm I BAKANLAR KURULU KARARLARI

KARAR SAYISI: Ü(K-I)935-2024

2025-2027 DÖNEMİ ORTA VADELİ MALİ PLAN

(Önerge No:1028/2024)
(M.B.)

Bakanlar Kurulu, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ekte sunulan 2025-2027 Dönemi Orta Vadeli Mali Planını, değiştirilmiş ve birleştirilmiş şekliyle 41/2019 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası'nın 12'nci maddesi uyarınca onayladı.

29.5.2024

1983
KKTC
MALİYE BAKANLIĞI
Orta Vadeli Mali Plan (2025 - 2027)

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
Giriş	1
1. Küresel Ekonomik Gelişmeler	2
2. Temel Makroekonomik Analiz ve Hedefler	4
2.1. Temel Makroekonomik Göstergeler	4
2.2. Bütçe Giderlerine İlişkin Temel Politikalar	7
2.3. Bütçe Gelirlerine İlişkin Temel Politikalar	7
3. Merkezi Devlet Yönetimi Bütçesi Mali Analizi ve Stratejileri.....	9
3.1. Bütçe Dengesi	9
3.2. Bütçe Giderleri	10
3.3. Bütçe Gelirleri	12
3.4. Bütçe Açığının Finansmanı	14
4. Ulusal Politika Öncelikleri.....	15
4.1. Kamu-Maliye	15
4.2. Ekonomi	16
4.3. Sağlık.....	17
4.4. Eğitim ve Kültür.....	18
4.5. Tarım	19
4.6. Turizm	20
4.7. Çevre	20
4.8. Bayındırlık ve Ulaştırma	21
4.9. Enerji	22
4.10. Sanayi ve Ticaret.....	23
4.11. İnşaat ve Konut.....	24
4.12. Çalışma ve Sosyal Güvenlik	24
4.13. Teknoloji ve Dijital Dönüşüm.....	25
4.14. Doğal Afetler-Deprem.....	25
4.15. Kooperatiler - Kooperatifçilik.....	26
5. Merkezi Devlet Yönetimi Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar ve Kurumsal Ödenek Tavanları	26
5.1. Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar	26
5.2. Kurumsal Ödenek Teklif Tavanları.....	27
6. (2025 – 2027) Orta Vadeli Mali Planın Değerlendirilmesi.....	27
EK	
MERKEZİ DEVLET YÖNETİMİ 2025 - 2026 – 2027 BÜTÇESİ	
ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI	29

KISALTMALAR

DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IMF	(<i>International Monetary Fund</i>) Uluslararası Para Fonu
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
OVMP	Orta Vadeli Mali Plan
TL	Türk Lirası
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
USD	(<i>United States Dollar</i>) Amerika Birleşik Devletleri Doları

Orta Vadeli Mali Plan (2025 - 2027)

Giriş

Değiştirilmiş Şekliyle 41/2019 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası'nın 17'nci maddesi gereği OVMP'de makroekonomik analizler, mali analiz ve stratejiler, ulusal öncelikler ve belirleme süreçleri, merkezi devlet yönetimi kurumsal ödenek teklif tavanları ve OVMP'nin değerlendirilmesi yer almaktadır.

Merkezi Devlet Yönetimi Bütçe çalışmalarında, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası'nın 18'inci maddesi uyarınca, DPÖ tarafından hazırlanan makroekonomik analiz ve hedefleri temel teşkil etmektedir. Yasanın 22'inci maddesi uyarınca OVMP'de yer alan makroekonomik tahminler, mali kurallar ile hedef ve politikalar Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilerek aynı maddenin (5)'inci fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayınlanmaktadır.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası gereği Maliye Bakanlığı tarafından OVMP'nin değerlendirilmesi yapılırken; yapılan tahminlerin gerçekçiliği ve tutarlılığı, borç stokunun sürdürülebilirliği, uygulanacak mali tedbirlerin etkileri, ek bütçe veya geçici bütçe durumunda bu bütçenin mali politikaya etkisi, istisnai durumun varlığı ve bunun mali göstergeler üzerindeki etkisi izlenmektedir. Ayrıca, Yasanın 82'nci maddesinin (2)'nci ve (3)'üncü fıkralarındaki kurallardan önemli ölçüde sapma olup olmadığı da Maliye Bakanlığı tarafından değerlendirilmektedir.

"2025 – 2027 Orta Vadeli Mali Planı" aynı zamanda Merkezi Devlet Yönetimi bütçe büyüklüklerini, hayata geçirilmesine yönelik olarak orta vadeli planda belirlenen temel amaç ve politikalar ile ulusal öncelikleri ve kurumsal bazda ödenek teklif tavanlarını belirleyen bir belge niteliğindedir.

2023 yılında Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp Resmi Gazete'de yayımlanarak ilk kez yürürlüğe konulan "2024 – 2026 Orta Vadeli Mali Plana" Dünya Bankası raporunda yer verilmiş ve raporda¹ KKTC ekonomisinin 2023'te beklenenden daha güçlü toparlandığı belirtilmiştir. Ayrıca, kamu maliyesinin sürdürülebilir olması ile ilgili uzun vadeli mali disiplinin uygulanması, kamu harcamaları sektör ve önceliklere göre tahsis edilerek, bütçe kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılması konuları ve başlıkları öne çıkarılmıştır. Bu

konuların birbirinden farklı konular olmasına rağmen birbirlerini güçlendiren hedefler olduğuna işaret edilmiştir. OVMP’de alınan tedbirler ile kamu harcamalarının birkaç yıl içerisinde daha iyi kontrol edilebileceğine işaret edilen raporda, mali disiplin, öncelikli konulardaki bütçe ödeneklerine tahsis ve kaynakların daha verimli kullanılması konuları olumlu olarak yansıtılmıştır.

“2025 – 2027 Orta Vadeli Mali Planı” döneminde ekonomi politikasının temel amacı makroekonomik istikrarı korumak, mali disiplini sürdürmek, bütçe dengesini sağlamak, enflasyonu düşürmek, büyümeyi hızlandırmak, istihdamı artırmak ve gelir dağılımını iyileştirmek yönünde olacaktır. Kamu harcamalarına azami dikkat edilerek, cari harcamalarda tasarruf yoluna gidilecektir. Gerçekleşen tasarruf tedbirleri sonucunda ortaya çıkan kaynaklar yatırım projelerine aktarılacaktır.

Bu bağlamda, merkezi devlet yönetimi kapsamında bulunan kamu idareleri tarafından, “2025 – 2027 Orta Vadeli Mali Planı”nda yer alan politika öncelikleri, makroekonomik göstergeleri ve ödenek tavanları esas alınmak suretiyle, çok yıllık bütçeleme anlayışına uygun olarak kendi kurumsal öncelikleri doğrultusunda 2025, 2026 ve 2027 mali yılları için bütçe teklifleri sunulacaktır.

1. Küresel Ekonomik Gelişmeler

IMF tarafından 2024 Nisan ayında açıklanan “Küresel Ekonomik Görünüm Raporu”na² göre; **Büyüme**; geçtiğimiz yıl ortalama olarak yüzde 3,2 oranında büyüyen küresel ekonomide büyümenin 2024 ve 2025 yıllarında da aynı hızla gerçekleşeceği, küresel enflasyonun ise istikrarlı bir şekilde düşeceği öngörülmektedir. Gelişmiş ülkelerde 2024 yılında yüzde 1,7, 2025 yılında yüzde 1,8 olarak gerçekleşmesi beklenen büyümenin, Avro Bölgesinde Ukrayna’daki savaşının etkisi gösterilerek 2024 yılında yüzde 0,8 ve 2025 yılında yüzde 1,5 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Raporda, Covid-19 salgını ile birlikte emtia fiyatlarında meydana gelen yükselme sonrasında, özellikle enerji alanında akaryakıt emtia fiyatlarının düşeceği öngörülmektedir. Kömür ve doğal gaz fiyatlarının da önceki yıllara oranla düşmeye devam edeceği beklenmektedir. Ocak 2024 Küresel Ekonomik Görünümü raporu ile karşılaştırıldığında, dünyada gıda emtia fiyatlarının 2024 yılında düşeceği tahmin edildiğinden, küresel bağlamda buğday ve mısır arzının bol

olacağı beklenmektedir. Ancak, raporda bölgesel çatışmalardan dolayı emtia fiyatlarında artış olabileceği endişesi yer almaktadır. Özellikle Kızıldeniz'de devam eden saldırıların ve Ukrayna'da devam eden savaşın gıda, enerji ve ulaşım maliyetlerinde ani artışlara neden olabileceği uyarısında bulunularak, Covid-19 salgını sonrasında toparlanmaya geçen küresel ekonomi üzerinde bölgesel çatışmaların hala bir risk unsuru olarak devam ettiği belirtilmektedir.

Türkiye ekonomisi büyüme tahminlerinin 2024 yılında yüzde 3,1 olacağı, 2025 yılında yüzde 3,2 olacağı, 2029 yılında ise 3,5 olacağı tahmin edilmekte, parasal sıkılaştırmanın sona ermesi ve tüketimin artmasıyla birlikte 2024'ün ikinci yarısında ekonomik aktivitenin güçleneceği öngörülmektedir.

Enflasyon; IMF raporda, 2023 yılında yüzde 6,8 olan küresel enflasyonun 2024 yılında yüzde 5,9'a, 2025 yılında yüzde 4,5'e düşmesinin beklendiğini belirtilmektedir. Özellikle, arz yönlü sorunların çözülmesi ve kısıtlayıcı para politikalarının uygulanması ile enflasyonun çok daha hızlı düşeceğine işaret edilmektedir. Enflasyondaki düşüşün ve istikrarlı büyümenin, küresel ekonomide "sert iniş" olasılığını azaltacağı gibi, küresel ekonomide büyümeye yönelik olası riskleri de dengeleyeceğinden bahsedilmektedir. Ancak, Gazze – İsrail, Ukrayna - Rusya çatışmalarındaki tırmanma ve Kızıldeniz'deki saldırılar nedeniyle meydana gelecek jeopolitik şoklar enflasyonla mücadele sürecini karmaşıklatacağı, para politikasının gevşemesini geciktireceği, küresel ekonominin büyümesinde olumsuz etki yaratabileceği hususuna dikkat çekilmektedir. Bu durumun özellikle gelir seviyesinin düşük olduğu ülkelerde, hane halkı harcamalarının temelini oluşturan gıda ve enerji fiyatlarında önlenemeyecek yükselmelere neden olacağı uyarısında bulunmaktadır.

Ayrıca IMF Raporunda, enflasyonun daha hızlı düşmesinin finansal koşulların daha da gevşemesine yol açabileceğine dikkat çekilerek; gerekenden ve tahmin edilenden daha gevşek bir maliye politikasının geçici olarak daha yüksek bir büyüme anlamına gelebileceği, sonrasında ise daha maliyetli bir ayarlama riski taşıdığından bahsedilmektedir. Kızıldeniz'de devam eden saldırılar da dâhil olmak üzere, jeopolitik şoklardan kaynaklanan emtia fiyatlarındaki artışlar ile arz kesintileri, daha kalıcı enflasyonun, sıkı parasal koşulların süresini uzatabileceğine işaret edilmektedir.

Ayrıca Raporda, Çin'de emlak sektöründeki sıkıntıların derinleşmesi veya vergi artışları ve kamu harcamalarındaki tasarrufa yönelik yıkıcı dönüşün de büyümede hayal kırıklıklarına neden olabileceği uyarısında bulunmaktadır. Buna ilaveten, enflasyonun hedefe doğru düşüşünü başarılı bir şekilde yönetmenin, para politikasını enflasyon dinamiklerine göre

ayarlamaların, ücret ve fiyat baskılarının açıkça dağıldığı durumlarda daha az kısıtlayıcı duruşa uyum sağlamanın politika üretkenler bakımından kısa vadede karşılaşılabilecek zorluklar olarak gösterilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın yayınlamış olduğu "Orta Vadeli Program (2024 – 2026)"³'da, üretken alanlara yönelik yatırımlara dayalı ve verimlilik artışlarıyla desteklenen bir büyüme stratejisiyle yıllık ortalama yüzde 4,5 büyüme oranına ulaşılması hedeflenmektedir. Kamu maliyesinde mali disiplinin sağlanacağı, para-maliye-gelirler politikaları arasındaki eşgüdümün güçleneceği, gelirler artırılarak ve kaynak tahsisi etkinleştirilerek kamu maliyesinin güçlendirileceği, gelir ve harcama politikalarının da yeşil ve dijital dönüşümü desteklemek için gerekli kaynak dağıtımını sağlayacak şekilde uygulamaya konulacağı öngörülmektedir. Ayrıca Programda, orta vadeli program döneminde istikrarlı bir büyüme ortamını sürdürerek, orta vadede enflasyonun tek haneli seviyelere düşürülmesinin sağlanması ve buna bağlı olarak refahın artırılması amaçlanmaktadır.

2. Temel Makroekonomik Analiz ve Hedefler

"2025 – 2027 Orta Vadeli Mali Planı" makroekonomik göstergeleri, makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve mali disiplini korumayı esas alan politika zeminini oluşturmayı vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, 2025 - 2027 dönemi merkezi devlet yönetimi bütçesinin gelir ve gider tahminlerinin belirlenmesinde bu Planda yer alan temel makroekonomik göstergeler, ulusal öncelikler ve temel politikalar esas alınacaktır.

2.1. Temel Makroekonomik Göstergeler

KKTC ekonomisi ticaret, turizm ve eğitim gibi hizmet sektörleri tarafından domine edilmektedir. Dünyada olduğu gibi KKTC'de de Covid-19 salgınının ticaret, turizm ve eğitim sektörleri üzerinde olumsuz etkileri görülmüştür. Covid-19 salgınından dolayı turizm ve eğitim sektörünün olumsuz etkilerinin yansımaları 2020 ve 2021 yılları GSYİH'de görülmüştür. Sınır kapılarının yeniden açılmasıyla, turizm ve eğitim sektörü ve bu sektörlerle bağlı hizmet sektörlerinde bir toparlanma yaşanmış ve bu toparlanmanın 2022 yılında GSYİH büyüme oranında ciddi bir artışa yol açtığı izlenmiştir. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti ekonomisi

ile doğrudan ilişkisi bulunan KKTC ekonomisinin, 2022 ve 2023 yıllarında TÜFE yıllık enflasyon oranlarında gerçekleşen aşırı yükselmeden dolayı olumsuz yönde etkilenmiş olsa bile, Tablo1’de yer alan makroekonomik göstergeler neticesinde 2023 yılında ekonomide büyümenin devam ettiği görülmektedir.

Tablo 1 - Temel Makroekonomik Göstergeler

	2021 (G)	2022 (G)	2023 (G)	2024 (T)	2025 (T)	2026 (T)	2027 (T)
GSYİH ¹ Reel Büyüme(%)	3,9	13,3	9,6	5,0	6,0	7,0	7,5
GSYİH(Cari Milyon TL) ¹	30.143,73	73.932,78	132.561,21	218.022,77	292.346,73	351.912,38	404.699,23
GSYİH(Cari Milyar USD) ¹	3,386	4,456	5,566	6,091	6,381	6,679	6,741
GSYİH Kişi Başına(Cari USD) ¹	11.129	14.648	17.850	19.011	19.467	19.388	19.500
İşsizlik Oranı (%)	7,8	6,3	5,1	5,2	5,3	6,0	5,5
İhracat (Milyon USD) ²	128,65	126,00	159,50	184,42	195,49	208,19	250,00
İthalat (Milyon USD) ²	1.572,09	2.258,90	2.817,40	2.752,66	2.917,81	3.107,47	3.100,00
Dış Ticaret Dengesi (Milyon USD) ²	1.443,44	2.132,90	2.657,90	2.568,23	2.722,33	2.899,28	2.850,00
Cari İşlemler Dengesi/GSYİH(%) ¹	1,40	2,31	2,25	3,53	3,13	2,90	3,00
Dış Ticaret Hacmi/GSYİH ¹	50,2	53,5	53,5	48,2	48,8	49,6	49,7
TÜFE Yıl Sonu (%)	46,1	94,5	83,6	63,0	37,6	12,0	5,0

1: Gerçekleşme Tahmini

2: Yeşil Hat Tüzüğü ile yapılan ticaret rakamları hariçtir (G: Gerçekleşme / T: Tahmini)

2021 - 2023 yılları arasında GSYİH büyüme ve işsizlik oranlarındaki değişimler, Covid-19 salgınının bitmesiyle canlanan turizm-eğitim sektörüne ve ülkede yatırım fırsatı arayan yabancıların sayısındaki artışla ilişkilendirilmektedir.

Büyüme, DPÖ verilerine göre istihdam verilerindeki olumlu gerçekleştirmeler ve güçlü yurtiçi talep göstergeleri ışığında, önümüzdeki dönemde büyüme performansının güçlü seyredeceği öngörülmektedir. 2021 yılında GSYİH reel büyüme oranı yüzde 3,9 iken işsizlik oranı yüzde 7,8 seviyesinde bulunuyordu. 2022 yılında GSYİH reel büyüme oranı yüzde 13,3’e yükselirken, işsizlik oranı yüzde 6,3’e gerilemiştir. 2023 yılı için tahminler GSYİH büyümesinin yüzde 9,6 olarak gerçekleşeceği, ancak işsizlik oranının ekonomik aktivitenin artmasına bağlı bir düşüş göstererek yüzde 5,1’e gerileyeceği öngörülmektedir. Bu veriler, ekonomik büyüme ile işsizlik oranının ters orantılı hareket ettiğini teyit etmektedir.

İstihdam, Ülkemizde istihdam yaratma kapasitesinin olumlu seyrinin önümüzdeki dönemde de devam edeceği tahmin edilmektedir. İşsizlik oranlarında son yaşanan iyi gelişmenin korunarak görece istikrarlı bir gelişme beklenilmektedir.

İşsizlik oranındaki olumlu sapma, ekonomideki beklentilerin üzerinde bir performans sergilediğini göstermektedir. Bu durum, istihdam yaratma kapasitesinin tahmin edilenden daha iyi olduğuna işaret etmektedir.

GSYİH Kişi Başına, kişi başına düşen GSYİH rakamları ekonomik büyümeye paralel şekilde artış göstermektedir. 2021 yılında 11.129 USD olan kişi başına düşen GSYİH, 2022 yılında 14.648 USD'ye yükselmiş, 2023 yılında 17.850 USD ve 2024 yılında 19.011 USD'ye yükseleceği tahmin edilmiştir.

Dış Ticaret verileri incelendiğinde, ihracatın her yıl arttığı ancak ithalatın daha hızlı arttığı görülmektedir. Bu durum, dış ticaret açığının genişlemesine neden olmaktadır. 2021'de 1.443,44 milyon USD olan dış ticaret açığı genişleyerek 2022'de 2.132,90 milyon USD ve 2023'te 2.657,90 milyon USD'ye yükselmiştir. İthalat rakamlarındaki yüksek gerçekleşme, ekonomik faaliyetler öngörülerini aştığını ve daha hızlı bir büyüme kaydedildiğini teyit etmektedir. Artan ithalat verileri ise yurtiçi talebin kuvvetli seyrettiğinin bir göstergesidir.

Ödemeler Dengesi, Ülkemizde artan ithalat rakamları, dış ticaret açığının bir miktar artabileceğine işaret etmektedir. Ancak, ihracat performansının güçlü kalması ve bu yönde politik açılımların yapılması halinde ödemeler dengesinde ciddi bir bozulma beklenilmemektedir.

TÜFE'de yılsonu enflasyon oranlarının dikkat çekici şekilde yükseldiği görülmektedir. TÜFE yılsonu değişimi 2021'de yüzde 46,1 iken, 2022'de yüzde 94,5'e ve 2023'te yüzde 83,6'ya ulaşmıştır. TÜFE oranlarındaki bu yükselmeyi yüksek enflasyon oranları, döviz kurlarında beklenen değer artışı, parasal genişleme, artan şirket karları, emtia fiyatlarındaki artışlar ve döviz kurlarındaki dalgalanmalarla ilişkilendirmek mümkündür.

Tablo-1'de yer alan makroekonomik göstergeler ile "2024-2026 Dönemi Orta Vadeli Bütçe Çerçevesi"nde yer alan makroekonomik gerçekleşme rakamları ve tahminler arasında bir takım sapmalar gözlemlenmiş olsa bile; enflasyon oranları ile ihracat rakamlarında ciddi sapmanın gözlenmemesi, yapılan tahminlerinin genel olarak tutarlı olduğunu göstermektedir.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasası gereği, 2025 -2027 dönemi merkezi devlet yönetimi bütçesinin gelir ve gider tahminleri ile "2025 – 2027 Orta Vadeli Mali Planı" ekinde yer alan kurumsal ödenek tavanları, KKTC Başbakanlığı Devlet Planlama Örgütü⁴ tarafından hazırlanan